

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12
2023

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'stash tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinnbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1538 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Muharrir:

Qurbanov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kwon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyatni rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinnbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinnbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinnbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'lqin Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi,

O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Взаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноярова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullahayeva Sharbat, Abdullahayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari.....	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobir oglı	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish.....	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'rال Axmedovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati.....	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoira Azimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashuvning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Kursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modellashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilfuza Samarova	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abduxamid Abdumalikovich	
Urban farming	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	

A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	
Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdug'aniyev Abdulaziz Alisher o'g'li	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector.....	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.....	170
Kurbanov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Ma'mura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogl	
O'zbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida ba'zi mulohazalar (Qozog'iston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Mеждународное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
O'zbekistonning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga o'tish yo'naliishlari	202
Aliyev Azim Tolip o'g'li	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукров Шерзод Шавкат угули	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xo'janova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda iste'molchilar xulq-atvoriga ta'sirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsliflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джаколовна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari	249
Qurbanov A. U.	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	254
Karamatova Noiba Xusnitdinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini o'ziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	

Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqilari bilan bog'liq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos o'g'li	
Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbas Amiriddinovich	
Agroklasterlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalgalashirish muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilhomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. Х.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодовоощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy molianing o'ziga xos xususiyatlari	388
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хуснидинов Нуридин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihibarini moliyalashtirishning metodologik asoslari	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Баҳтиеровиҷ	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyoxonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нурсрат кизи	

Формирование финансовой стратегии местных бюджетов ..... Примова Н. И.	433
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari ..... Pardayev Jamshid Muzaffarovich	440
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati ..... Uralov Baxtiyor Maximovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	445
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan ..... Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	450
Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari ..... Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	456
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari ..... Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	462
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki ..... Omonov Sardor O'Imasovich	466
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari ..... Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	472
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari ..... Sadikova Muslima Alisher qizi	478
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari ..... Sabirova Zaynab Qadambayevna	483
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию ..... Режаббаев Сарвар Умархонович	488
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish ..... Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	491
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili ..... Otaxonova Shohyora	497
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari ..... Qobilova Shaxnoza	502
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili ..... Sharifi Abdul Fatah	505
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis ..... Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	512
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari ..... Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	518
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari ..... Usmanov Iliom Achilovich	523
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari ..... Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	527
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar ..... Xujaxonova Sitora Baxtiyor qizi	532
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish ..... Xalimov Shaxboz Xalimovich	537
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida) ..... Vaisov Dilshod Ibodullayevich	542
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari ..... Usmonova D. I.	549
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili ..... Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	555
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy ..... Zakhidov Nodir Umidjanovich	559
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli ..... Yusupov Fayzulla Yakubovich	563
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli ..... Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	567

Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракурова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилола Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях	589
Аделя Азаматова Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	
Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuz Ahatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalg qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акmal Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlari takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xO'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махомадризояна	
Sanoat salohiyati va omillar unumtdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida).....	689
Qodirov Jasurbek Sharofiddinovich	

MUNDARIJA CODERZHANIYE

Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada anderrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish.....	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	
Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшох Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtaсидаги muvozanatga - obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Рахмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере Российской Федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroi Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroiilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlanterish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalananish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellektual mulkni boshqarish jarayonlarni o'rganishning nazariy muammolari	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoibergiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimini yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEBEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoira Azimovna	

Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida.....	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari.....	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalg qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budgeti jarayonini takomillashtirish masalalari.....	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaeva	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sherkilik loyihibalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Oblomuradov Narzullo Naimovich, Shavkatov Navruzbek Shavkatovich	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot" ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadreddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsyalarni jalg etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati.....	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyekti sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	

Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Analiz влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish	
va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omildir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumatalibovich	
Strategik boshqaruvin hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarning	
xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari.....	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Covershenstvovanie metodologii issledovaniya demograficheskikh processov	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Innovacionnye technologii v sfere stroahovaniye.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi	
energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Mirovoy opyt ispolzovaniya denejnykh i naturnalnykh transfertov v sozialnom obespechenii....	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari.....	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlarini kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasidagi investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budget tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlari.....	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarning kreditlash amaliyotini takomillashtirish	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan	1106
Umarov Elshod G'ułom o'g'li	

Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lif muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari	1112
Yuldashev Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана	1116
Икромова Ханифа Одиловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarning huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish	1146
Umarov Abdulquddus Abdilkhatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Kolmatov Sanjarbek Xojimamatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamlı banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Kamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati.....	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budget mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhitini jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lif sifatini ta'minlash oliy ta'lif xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili.....	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish.....	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari.....	1232
Raxmanov Ilhom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production.....	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari.....	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari.....	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati.....	1272
Xushvaqov Islombok Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy budjetlar daromadlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	1286
Mamatqulov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами.....	1295
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1298
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	
Внедрение цифровой трансформации высших учебных заведений.....	1302
Кучаров Аброр Сабиржанович, Абдурахмонов Абдумалик Абдурашидович, Набиева Нилуфар Наби қизи	
Mamlakatimizda masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatuvchi tizimning rivojlanish tendensiyasi	1310
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlashning nazariy asoslari.....	1319
Davronov Saxobiddin Faxriddinovich	
O'zbekistonda suv zaxiralardan foydalanishning retrospektiv tahlili	1324
Axmedov Sayfullo Normatovich	
Raqamli iqtisodiyot rivojlanishida to'lov tizimlarining o'rni	1334
Ismailov Xusanboy Muhammadqosim o'g'li, Rizayev Anvar Baxtiyorovich	
Fostering Entrepreneurship and Enhancing Women's Employment: The Uzbekistan Perspective	1338
Kholiyorova Shokhista	
Zamonaviy soliq tizimlarining amal qilish xususiyatlari	1341
Taniyev Ahmadjon Bahromovich	
Mamlakatimizda tijorat banklarini tashkil etishning huquqiy asoslari	1347
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Mamlakat iqtisodiyotining samarali rivojlanishida hayot sug'urtasining o'rni	1352
O. Jono'zoqov	
Sanoatda resurs tejamkorligini ta'minlash orqali barqaror rivojlanishga erishish	1358
Ergashev Sanjarbek Sobirjon o'g'li	
Southeast Asia's Green Economy and Environmental Taxation	1364
Fayzieva Nargiza Rabimovna	
Tijorat banklari biznesini boshqarishning asosiy yo'nalishlari va tahlili.....	1371
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich	
O'zbekiston Respublikasida islom banklarini tashkil etishda xorij tajribasining o'rni	1375
Yo'ldosheva Iroda Ibodulla qizi	
Baliqchilik tarmog'iда samaradorlikni baholash masalalari	1380
Fayziyev Oybek Raximovich, Aitimbetov Amirbek Koishibekovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirishning huquqiy-iqtisodiy asoslari va davlat siyosati .	1389
Xalikov Suyun Ravshanovich	
O'zbekiston Respublikasi hududlari ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ilmiy yondashuvlar	1394
Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbayevich	

O'zbekistonda davlat-xususiy sherikchilik loyihalarida islomiy moliyalashtirish konsepsiyasini asoslash va joriy etish.....	1401
Zayniddinov Ruhiddin Xusniddin o'g'li	
Korxonalar faoliyatini ifodalovchi umumiy ko'rsatkichlar asosida reytingni aniqlash.....	1411
Maxkamboyev Komil Abdulxakovich	
Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlashda klaster-kooperatsiya tizimi samaradorligini oshirish masalalar	1416
Xo'jaqulova Nigora Rustamovna	
Kimyo tolalari asosida to'qimachilik sanoatini diversifikatsiyalash.....	1424
Raximov Furqat Jalolovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari	1431
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
O'zbekistonda islom banklarini tashkil etish zaruriyati va rivojlantirish imkoniyatlari	1437
Yo'idosheva Iroda Ibodulla qizi	
Yalpi sug'urta mukofoti hajmiga ta'sir etuvchi omillar asosida sug'urta bozorini ekonometrik tahlili.....	1441
Mirzayev Bobur Soyibjonovich	
Biznesni tugatishning yakuniy bosqichi: tashkiliy-uslubiy ta'minotini takomillashtirish	1448
Davletov Ikram Raximberganovich	
Обеспечение безопасности продуктов питания в меняющемся мире	1452
Нуриллаев Рахмат Ярашевич	
Turizm infratuzilmasini rivojlantirishda klasterlash imkoniyatlaridan foydalanish	1458
Mavlanoval G'olib	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish yo'liga o'tkazish sharoitida "yashil" sanoat siyosatini amalga oshirish xususiyatlari	1464
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich, Umarov Oqil Omiljonovich	
Метод проектов как одно из условия успешного формирования антикоррупционной компетенции студентов высшей школы	1470
Мохоров Дмитрий Анатольевич	
Mehnat migratsiyasi jarayonlarini tartibga solishning xalqaro huquqiy asoslari va institutlari	1476
Askarov Zoxidjon Sadikjanovich	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash va ta'minlash yo'llari	1481
Abdusalomon Olimjon Eshmirzayevich	
Marketing Mix, Retail Trade, Material Environment in Marketing.....	1485
Egamberdiyev Muzaffar	
Davlat tomonidan aholi bandligini tartibga solish ilmiy konsepsialarining evolyutsiyasi	1489
Ismoilov Azizbek	
Significance of Investment Activity in Tourism and its Development.....	1493
Utkirjan Akhmedov	
Корпоративные структуры и их влияние на развитие учета и отчетности	1498
Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи	
Происхождение и роль социального сельского хозяйства в современной экономике	1506
Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович	
Анализ конкурентной среды: примеры, методы и этапы	1512
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	1518
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Исследование методов бетонной смеси.....	1524
Шарипова Мадина Конгратбаевна	
Oilaviy biznesni boshqaruvin tuzilmasi	1532
Toshpo'latoq Murodulla Sobirjon o'g'li	

OILAVIY BIZNESNI BOSHQARUV TUZILMASI

Toshpo'latov Murodulla Sobirjon o'g'li

BMA, bosh mutaxassisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilaviy biznes rivojlanishi, iqtisodiy taraqqiyotdagi roli, kapital tarkibi va biznesni boshqarish xususiyatlari tahlil qilingan. Korporativ boshqaruvning oila modeli afzalliklari va kamchiliklari aniqlangan.

Oilaviy biznesni rivojlantirish va biznesni raqamlashtirishning afzalliklaridan samarali foydalanishga xulosalar, ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: oilaviy biznes, innovatsiyalar, merosxo'rlik, ishtirokchilar, kapital tarkibi, nazorat tartibi, foyda.

Abstract: This article analyzes the development of a family business, its role in economic development, especially the structure of capital and business management. The advantages and disadvantages of the family model of corporate governance are identified.

Conclusions, scientific proposals and practical recommendations aimed at the effective use of the advantages of developing a family business and family model and corporate governance have also been developed.

Key words: family business, innovation, inheritance, participants, capital structure, control order, profit.

Аннотация: В данной статье анализирован развитие семейного бизнеса, его роль в экономическом развитии, особенности структуры капитала и управления бизнесом. Выявлены достоинства и недостатки семейной модели корпоративного управления.

Разработаны выводы, научные предложения и практические рекомендации по эффективному использованию преимуществ развития семейного бизнеса и цифровизации бизнеса.

Ключевые слова: семейный бизнес, инновации, наследование, участники, структура капитала, порядок управления, прибыль.

KIRISH

Oilaviy biznes guruhlarga, oilaviy biznes imperiyalarga dunyoning qator Mamlakatimizda mustaqillik yillarda rivojlanish davomida barcha sohalarda kabi oilaviy biznes sohasida ham o'zgarishlar sodir bo'lmoqda. Bozor munosabatlariiga o'tishning asosi sharti iqtisodiyotni va raqobat muhitini shakllantirishning huquqiy, tashkiliy shart-sharoitlari vujudga kelishidan iboratligi uchun ushu davrda xususiylashtirishga va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga katta e'tibor qaratildi. Iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirishda bozor muhitini yuzaga keltirishning asosi omillaridan biri kichik biznesni rivojlantirish bo'ldi. Uning turli yo'nalishlaridan biri bo'lgan oilaviy biznesga ham katta e'tibor berilmoqda. Oilaviy biznes yuqori darajada foya olishi bilan bir qatorda, u mamlakatimiz uchun zarur bo'lgan mahsulotlarni ishlab chiqaradi hamda xizmat turlarini yaratadi, o'z biznesini rivojlantirish uchun yangi bozorlarni yaratadi, aholini ish bilan band qilishda hissa qo'shami, boshqa tashkilot va oilalarda ishlab chiqarilgan mahsulotlar va yaratilgan xizmatlarni iste'molchisi sifatida yuzaga chiqadi, ma'lum turdag'i soliqlarni to'lab mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishga hissa qo'shami. Oilaviy biznes bilan shug'ullanayotgan oilalar soni va shunga mos ravishda ularning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi ham yildan-yilga ortib bormoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Korporativ boshqaruv sohasida tadqiqotlar olib borgan Bob Tricker (2012) oilaviy kompaniyalarning ba'zilari yuqori diversifikatsiyalangan guruhlardan va katta kuchga ega bo'lgan bo'y sunuvchi firmalardan iborat

bo'lib, ularning yuqori turuvchi boshqaruvchi mulkdori oila asoslangan kichik guruhdan iborat bo'ladi, deya ta'kidlaydi^[2].

Kelin E.Gersick, John A. Davis, Marion McCollom Hampton, Ivan Lansberg (1997) tadqiqotlariga ko'ra, korporativ boshqaruvning oilaviy modeli komponentlari va boshqaruv tuzilmasi oilaviy biznesning rivojlanish bosqichlariga mos ravishda o'zgarib boradi. Oilaviy biznes rivojlanishi va uni boshqarish odatda asoschi davri, birodarlar (aka-ukalar) hamkorligi davri (2-avlod), qarindosh urug'larning (3-avlod) konfederatsiyasi davri bosqichlariga ajratib ko'rsatiladi^[3].

Rushdi M. R. Razzaque, Muhammad Jahangir Ali, Paul Mather (2020) kabilar rivojlanayotgan mamlakatlarda korporativ boshqaruv islohotlari va ularning oilaviy firmalarga ta'siri borasida izlanishlar amalga oshirib, birinchi navbatda mulkdorlik va boshqaruv tartibidagi o'zgarishlarga e'tibor qaratadi^[4].

S. Elmirzayev (2019) esa korporativ boshqaruv modellarini o'rjanish asnosida alohida korporativ boshqaruvning oila modelini ajratib ko'rsatadi va alohida xususiyatlariga e'tibor qaratadi^[5].

Shuningdek, Yevropa oilaviy biznes uyushmasi faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lib, KPMG bilan hamkorlikda har yili oilaviy biznes va unda boshqaruv amaliyotiga doir tahlil va tadqiqotlarni o'z ichiga olgan hisobotlarni e'lon qilib boradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oilaviy biznesda boshqaruv tuzilmasining (strukturasi) eng asosiy tarkibiy qismlarini oila konstitutsiyasi, oilaviy biznes moliyasini boshqarish va oilaviy biznes boshqaruv tashkil etadi.

Oila konstitutsiya - oila a'zolarning biznes bilan munosabatlарини tartibga soluvchi oilaning qadriyatları, maqsadları, missiyasi va siyosatlarini o'zida aniq namoyish etadi.

Oila konstitutsiyasi odatda "Oilaning e'tiqodi", "Oila bayonnomasi", "Oila prinsiplarining hisoboti", "Oilaning qonun va tartiblari", "Oilaning qonun va qoidalari" va "Oilaning strategik rejasi" nomalari bilan ham atalishi mumkin.

Oila konstitutsiyasi oilaning asosiy qadriyatları, qarashlari va biznes missiyasiga bo'lgan sadoqatni belgilaydigan tamoyillardan iboratdir (oila kengayib borgani sari tamoyillar oddiyidan tortib batafsil ma'lumotlarni qamrab olishi mumkin). "Konstitutsiyada biznesning asosiy boshqaruv organlari (oila a'zolari/aksiyadorlar, kengash va menejment) roli, tarkibi va vakolatlari belgilanadi. Bundan tashqari oila konstitutsiyasi boshqaruv organlari o'rtasidagi munosabatlarni va oila a'zolarining biznesni boshqarishda qanday qilib ishtirok etishini belgilaydi"¹.

Shunday bo'lsa-da, oila konstitutsiyasi quyidagi elementlarni qamrab oladi:

1-rasm: Oila konstitutsiyasi tarkibidagi elementlar ro'yxati²

1 Fred Neubauer and Alden G.Lank, The Family Business: its Governance for Sustainability (Routledge New York, 1998);Daniela Montemerlo and John Ward, The Family Constitution: Agreements to Secure and Perpetuate Your Family and YourBusiness (Family Enterprise Publishers, 2005); Craig Aronoff, Joseph Astrachan, and John Ward, Developing Family BusinessPolicies: Your Guide to the Future (Family Enterprise Publishers, 1998).

2 Muallif tomonidan tayyorlandi

Oila konstitutsiyasi oila va biznes rivojlanib borgani sari taraqqiy etib boradigan barhayot hujjatdir. Shu sababli, oila yoki biznesdagi o'zgarishlarni aks ettirish uchun konstitutsiyani muntazam yangilab borish kerak.

Aksariyat oilaviy korxonalarda rasmiy oilaviy boshqaruv mavjud emas, biroq ularda odatda oila a'zolari va oilaviy boshqaruvning boshqa organlarini huquqlari, majburiyatları va vakolatlarini aniqlab beruvchi norasmiy tartib va odatlar majmuyi mavjud. Oila hajm jihatdan kattalashib borgani sari, oila a'zolar o'tasida taqsimlanadigan yozma va rasmli oila konstitutsiyasini shakkantirish muhim bo'lib boradi.

Oilaviy boshqaruv tuzilmasining keyingi organlari bevosita biznesni o'zini boshqaruvchi organlar bo'lib, ularga direktorlar kengashi, maslahat kengashi, menejment, audit qo'mitalari kabilarni kiritish mumkin.

Oilaviy biznesda direktorlar kengashi. Direktorlar kengashi aksariyat bizneslar boshqaruvida markaziy boshqaruv instituti hisoblanadi, shuningdek oilaviy biznesda ham. Turli oilalarda direktorlar kengashining tuzilishi, roli, tarkibi bir biridan farq qiladi. Bular odatda biznesning katta kichikligi, murakkabligi va uni tashkil etgan oilaga bog'liq holda aniqlanadi.

Odatda aksariyat oilaviy bizneslar ularning mayjudlik davrining birinchi bosqichidayoq qonuniy talablarga rioya qilish maqsadida direktorlar kengashini tashkil qilishadi. Qonun bo'yicha kengash ruxsatini talab etuvchi kompaniyaning moliyaviy, divident va boshqa jarayonlarini ma'qullash uchun direktorlar kengashini tashkil etish zaruriy hisoblanadi. Odatda kengashlar yiliga bir yoki ikki marta yig'iladi (mahalliy tartiblarga asosan) va ularning faoliyat yuritishi juda qisqa muddat davomida amalga oshiriladi. Bu holatda kengash a'zolari o'ziga xos tarzda oila a'zolaridan va ba'zi hollarda ishonchli oila a'zosi bo'limgan menejerlardan tashkil topadi. Biznesning egasi bo'lgan holda ham menejmentda ham direktorlar kengashida xizmat ko'rsatadigan ayrim shaxslarni ham uchratish mumkin bo'ladigan holatlar juda ko'plab uchrab turadi.

Kompaniya boshqaruvida biznes tuzilmasining har bir elementi (direktorlar kengashi, moliaviy boshqaruv va oila) faol va asosiy rolni mustaqil ravishda bajargan holda ushbu boshqaruv tuzilmasi oilaning biznesiga kichik bo'lsada o'z hissasini qo'shamdi. Natijada, bajariladigan rollar aralash, ehtimol kompaniya va uning strategik qarorlarini amalga oshirishda samarasizlikga va ehtimol nizolarni ham keltirib chiqarish mumkinligini ko'rishimiz mumkin.

Biznesning manfaatlарини eng yaxshi amalga oshiruvchi to'liq professional direktorlar kengashiga o'tishdan oldin, aksariyat oilaviy bizneslar moliyaviy nazorat qiluvchi aksiyadorlardan mustaqil ravishda ularning joriy direktorlarini tajriba va ma'lumotiga baho beruvchi maslahat kengashini tashkil etiladi. Bu holatda, moliyaviy maslahatchi biznesda duch kelishi mumkin bo'lgan har qanday strategik masalalarni hal qilish maqsadida moliyaviy boshqaruv va direktorlar kengashi bilan yaqindan ishlaydi.

Maslahat kengashi. "Maslahat kengashi bu oilaviy biznesning direktorlar kengashi va moliaviy boshqaruvi oila a'zolaridan iborat bo'lgan holatlarda tashkil etiladigan tajribali va yuqori martabaga ega bo'lgan shaxslar guruhidir"³. Bu holatda, direktorlar kengashi marketing, moliya, inson resurslarini boshqarish va xalqaro marketing kabi strategik yo'naliishlarda yetarli tajribaga ega bo'masliklari mumkin. Shuningdek, maslahat kengashi uning a'zolarida mavjud biznes aloqalar tufayli ham biznesga katta foyda bo'lishi mumkin⁴.

Odatda maslahat kengashi oilaviy bizneslar tomonidan tashkil etilgan holatda ba'zan ma'lumotlarning tashqariga chiqib ketishi mumkinligi sababli ma'lum nomuvofiqliklarga ham duch kelishi mumkin. Shu sababli, ba'zan bizneslar maslahat kengashini tashqaridan maslahat olish maqsadida tashkil etishadi va keyinchalik uning a'zolarini direktorlar kengashiga doimiy ishga olishga harakat qilishadi.

Odatda eng keng tarqalgan maslahat kengashining tarkibi 3-7 kishidan iborat bo'ladi, bu hajjni saqlab turish uning samarali faoliyat yuritishi va a'zolar o'rtafiga o'zaro aloqalarni ta'minlash imkonini beradi. Maslahat kengashining a'zolari oilaviy biznes sohasida, marketing sohasida, yoki boshqa moliya, marketing va xalqaro bozorlar bo'yicha ekspert shaxslardan tarkib topadi. Maslahat kengashi biznesning masalalri va murakkabligiga qarab bir yilda 3-4 marta yig'ilishadi.

Direktorlar kengashi (Board of Directors). Yaxshi faoliyat yuritadigan direktorlar kengashining asosiy roli kompaniyaning umumiyyat strategiyasini belgilashdan; menejmentning samaradorligini nazorat qilish; va maqbul korporativ boshqaruv tuzilmasi o'z o'rniga qo'ilganligiga ishonch hosil qilish va mos minoritar aksiyadorlar huquqlari himoya qilinadigan mexanizmlarni nazorat qilishdan iborat. Direktorlar kengashi uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashi shart.

"Strategiya va umumiyyat rahbarlikga qo'shimcha ravishda direktorlar kengashiga biriktirilgan ayrim vazifalar quyidagilar"⁵:

- Ijroiya organining muvaffaqiyatli faoliyatini kafolatlash;
- Moliaviy resurlarga imkoniyatni kafolatlash;
- Kompaniyaning ichki nazorati va risk menejment tizimining o'zaro mutanosibligini kafolatlash;
- Mulkdorlar va boshqa manfaatdor tomonlarga hisobot berish.

3 <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=41819856>

4 Fred Neubauer and Alden G.Lank, The Family Business: its Governance for Sustainability (Routledge New York, 1998).

5 Fred Neubauer and Alden G.Lank, The Family Business: its Governance for Sustainability (Routledge New York, 1998).

Direktorlar kengashidagi a'zolarning soni va tarkibi kompaniya faoliyatining ko'lami murakkabligiga bog'liq bo'ladi. Albatta, barcha oilaviy bizneslar uchun yagona bo'lgan direktorlar kengashi a'zolari sonini aniqlovchi formula mavjud emas, ammo eng yaxshi amaliyotlar boshqarish imkoniyatini mavjud bo'lgan ya'nini 5 tadan 9 tagacha a'zolar bo'lishi optimal holat ekanligini isbotlagan. Direktorlar kengashi a'zolari soni kam bo'lishining afzallik tarifi barcha a'zolar bir biri bilan doimiy aloqada bo'la olishi, bir birini eshitma olishi va masalalarni muhokama qila olishidadir.

Oilalar tomonidan egalik qilinadigan bizneslar to'g'ri ijroiya organiga ega bo'lishlari bu hattoki oilaviy biznesning dastlabki bosqichidanoq juda erta boshlanishi kerak bo'lgan jarayondir.

Oila a'zosi bo'lgan va bo'lmagan menejerlar. Odatda dastlabki davrdan oilaviy korxona asoschisining o'zi tomonidan boshqariladi hamda nazorat qilinadi. Ularning moliyaviy tuzilmasi norasmiy tarzda qolishi mumkin va qarorlar qabul qilish asoschining yoki bir nechta qarindoshning qo'lida bo'ladi. Bu boshqaruv strukturasi kompaniya rivojining dastlabki bosqichida yaxshi ishlaydi. Bu bosqichda o'z ustida qattiq ishlovchi asoschi kompaniya muvaffaqiyatining asosiy sababchisi hisoblanadi.

Quyidagi jadval oilalar tomonidan ayrim bandlik masalalarini ularning oilani yoki biznesni ustun qo'yishiga qarab hal qilish holatini ko'rsatib beradi (1.4-jadval).

1.4-jadval: Oilalar tomonidan ayrim bandlik masalalarini ularning oilani yoki biznesni ustun qo'yishidagi holati⁶

Mavjud holatlar	Oila birinchi bo'lgan holatda	Biznes birinchi bo'lgan holatda
Oila a'zolarini ish bilan bandligini ta'minlash	malakasidan qat'iy nazar oila a'zolarining barchasi uchun ochiq siyosat	har qanday ishga qabul qilinuvchilar uchun malakaga asoslangan ishga yollash. Faqatgina malakali oila a'zolar kompaniyaga qo'shilishi mumkin.
Rag'batlantirish	ularning tajribasi va natijadorligidan qat'iy nazar hammaga bir xil to'lov	tajriba va natijaga asoslangan – o'lchangan ish haqi
Rahbarlik	munosib bo'lishi va malakasidan qat'iy nazar oilada kattalarning rahbarligiga asoslangan	munosibligi va malakasiga asoslangan holda mos odamni rahbarlikga tayinlash
Resurlarni taqsmilash	oilaviy biznes resurslari shaxsiy ehtiyoj uchun ishlataladi	biznes resurslari faqat biznes uchun ishlataladi – oila ehtiyojlarini qondirish uchun alohida rezerv fondi ajratiladi
Qarorlar qabul qilish	bir tomonlama va oilaning katta a'zosiga konsentratsiya qilingan.	har tomonlama, moliyaviy boshqaruv strukturasiga mos ravishda

Oila a'zosi bo'lgan va bo'lmagan menejerlar. Odatda dastlabki davrdan oilaviy korxona asoschisining o'zi tomonidan boshqariladi hamda nazorat qilinadi. Ularning moliyaviy tuzilmasi norasmiy tarzda qolishi mumkin va qarorlar qabul qilish asoschining yoki bir nechta qarindoshning qo'lida bo'ladi. Bu boshqaruv strukturasi kompaniya rivojining dastlabki bosqichida yaxshi ishlaydi. Bu bosqichda o'z ustida qattiq ishlovchi asoschi kompaniya muvaffaqiyatining asosiy sababchisi hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shuni ta'kidlash joizki, kelajak haqidagi o'tkazilgan so'rovnoma dan olingan javoblar yozma ravishda shakllantirilgan uzluksizlik rejalaridan olingan emas, balki ular shunchaki mulkdorlarning hoxishi xolos. Mulk egalari nima uchun uzluksizlikni ta'minlash bo'yicha rejalarini majburiyat yuzasidangina qilishlarining asosiy sababi ruhiy va hissiy muammolar bilan bog'liqdir. Muvaffaqiyatli biznesni tashkil etish va uni qurish asoschiga hissiy jihatdan bog'liqlik tug'diruvchi uzoq muddli jarayondir, va shuning uchun ham ularda keyingi avlodga mulknii/boshqaruvni o'tkazish bo'yicha rejani tayyorlashdan qochish moyilligi mayjud bo'ladi. Bunga yana ehtimoliy izohlardan biri – bu mulkdorlarning ushbu uzluksizlikni ta'minlash jarayonining murakkabligi borasida cheklangan bilimga ega ekanliklaridadir.

6 Muallif tomonidan tayyorlandi

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, oilaviy bizneslar egalik va boshqaruvni keyingi avlodga o'tkazishning qiyinchiliklarini inobatga olmaydilar. Bundan tashqari, ochiq oshkora savollar orqali chucherroq muhokamalar shuni ko'rsatdiki, aslida bu biznes egalarining merosni rejalashtirish bo'yicha zaruriy bilimi mavjud emas.

Boshqa faktorlardan ko'ra oilaviy biznes moliyasni rivojlantirishning eng muhim ustunligi oilaviy korxonalarining nizomini o'z ichiga oluvchi kompaniya uchun qoidalar va tartiblardan tashkil topgan yozib qo'yildigan hujjatning mavjud bo'lishlik g'oyasining mavjudligidir. Bu borada, so'rovnomada ishtirok etgan oilaviy biznesning 96% ida – nizom shaklida bo'lmasa ham - o'zlarining umumiy faoliyatiga rahbarlik qiluvchi qoidalarni o'z ichiga oladigan hujjat mavjudligini tasdiqlashdi.

Oilaning qonuniy tuzilish sxemasi turli xildagi qonuniy organlardan tashkil topgan. Oilaning qonuniy tuzilish sxemasi oilaning turli xil organlari bir biriga qanchalik mos kelishi va bir biriga ta'sirini tushunishga yordam bera oladi.

Oilaning moliyaviy tuzilish sxemasi orqali har bir qonuniy organ ichidagi aktivlarni aniqlagan, oila o'zining hozirgi moliyaviy munosabatlarini chuqur tushunishga muvaffaq bo'ladi. Keyin oilaning maslahatchisi pul oqimi tahlili, ko'chmas mulkni joylashtirish va umumiyl mulkni taqsimlash bo'yicha takliflar berishi mumkin.

Yuqorida qayd etilgan tahlillardan kelib chiqqan holda, bizning asosiy xulosamiz shundan iboratki, oilaviy firmalar fenomeni Yevropa mintaqalari bo'ylab notekis taqsimlangan. Bu, shuningdek, sanoat sektori va ma'lum darajada, firmaning kattaligi, firma yoshi va oilaning ishtiroki darajasi kabi firma xususiyatlariiga bog'liq ko'rindi. Ampirik dalillar oilaviy biznes va mintaqaviy ilm-fan olimlari o'rtasida qo'shimcha tekshirishga loyiq bo'lishi mumkin.

Foydalilanigan adabiyotlar ro'yxati:

1. PwC Family Business Survey 2021
2. Bob Tricker. Corporate governance: principles, policies and practices. – UK.: Oxford university press, 2012. – P. 162.
3. Kelin E.Gersick. John A.Davis, Marion McCollom Hampton, Ivan Lansberg, Generation to Generation: Life Cycles of the Family Business. Harvard Business Review Press, 1997. – 320 p.
4. Rushdi M.R. Razzaque, Muhammad Jahangir Ali, Paul Mather. Corporate governance reform and family firms: Evidence from an emerging economy // Pacific-Basin Finance Journal. Volume 59, February 2020.
5. Elmirzayev S. Zamonaviy korporativ boshqaruv. Darslik. – T.: "Iqtisod-moliya", 2019. – 416 b.
6. Governance Challenges for Family-Owned Businesses, Practical Guide to Corporate Governance. <https://www.oecd.org>
7. <http://www.europeanfamilybusinesses.eu/>
8. www.fbn-i.org/fbn/main.nsf/doclu/facts

Yashi

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnalni manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

E-mail: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnalni 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnalni

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

